

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 17Co/3/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3116206626
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 12. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Ivan Kubínyi
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2019:3116206626.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Ivana Kubínyiho, sudkyne Mgr. Zuzany Holúbkovej a sudkyne JUDr. Gabriely Janákovskej v spore žalobkyne: I. Q., nar. XX.XX.XXXX, občianka SR, bytom P., S. č. XXXX/XX proti žalovanému: Poštová banka, a.s. so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábřeží č. 4, IČO: 31 340 890, práv. zast. AK Antol, s.r.o. so sídlom v Pezinku, Kupeckého č. 2542/72, IČO: 47 257 024, o vydanie bezdôvodného obohatenia, na odvolanie žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Trenčín zo dňa 25.6.2018, č.k. 14C/79/2016-194, takto

rozhodol:

- I. Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**
- II. Žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie (ďalej tiež aj okresný súd) napadnutým rozsudkom rozhodoval okrem iného o nároku na zaplatenie sumy predstavujúcej úroky a poplatky zo spotrebiteľského úveru, ktoré žalobkyňa ako dlžník zaplatila žalovanému ako veriteľovi nad rámec poskytnutej istiny (bezdôvodné obohatenie), i keď bolo potrebné predmetný úver považovať za bezúčinný a bez poplatkov v zmysle právnej úpravy spotrebiteľského úveru. Žalobu výrokom II. zamietol z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie žalovaného. Podľa súdu prvej inštancie nie je žalovaný nositeľom žalovanej povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie, pretože medziasom došlo k postúpeniu pohľadávky žalovaného z predmetného úveru na spoločnosť BENCONT COLLECTION, a.s. (postupník). Podľa § 524 ods. 1 a 2 OZ sa potom postupník stáva subjektom, voči ktorému možno uplatniť všetky námietky súvisiace s pohľadávkou. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP.
2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie, a to do zamietavého výroku II. podala v zákonnej lehote odvolanie žalobkyňa, ktorá žiadala napadnuté rozhodnutie zmeniť a žalobe vyhovieť. Nesúhlasila so závermi súdu prvej inštancie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, pretože žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia musí smerovať proti tomu, kto bezdôvodné obohatenie získal.
3. Vyjadrenie k odvolaniu podané nebolo.
4. Odvolací súd sa stotožnil s odvolaním žalobkyne, že pasívne bezdôvodne legitimovaný na vydanie bezdôvodného obohatenia je subjekt, ktorý bezdôvodné obohatenie získal, v tomto prípade žalovaný. Vzhľadom na námietku premlčaniu vznesenú v konaní žalovaným však v zmysle § 382 CSP upovedomil strany sporu o možnosti aplikácie ustanovenia § 100 ods. 1 a 2 OZ a ust. § 107 ods. 1 a 2 OZ a spôsobe ich interpretácie v tomto spore.
5. Žalobkyňa namietala neopodstatnenosť námietky premlčania a nesprávnosť právneho názoru odvolacieho súdu. Vzniknuté bezdôvodné obohatenie považovala za úmyselné, v dôsledku čoho je premlčacia doba 10 rokov a v danom prípade neuplynula. Za podstatné považovala, že žalovaný si platby na úver svojvoľne strhával sám, čo preukazuje jeho úmysel a súčasne preto neobstojí

východisko, že mala o platbách vedomosť. Vedomosť o bezdôvodnom obohatení žalovaného získala až 30.03.2016 zo žaloby podanej žalovaným na rozhodcovský súd, ktorá jej bola v uvedený deň doručená. Žalobkyňa nesúhlasila ani s právnym názorom odvolacieho súdu o predpoklade znalosti práva na jej strane, v tomto prípade právnej úpravy spotrebiteľského úveru. Pokiaľ by totiž mala byť znalosť práva predpokladaná u nej, musí byť aj na strane žalovaného. Rovnako tak znalosť zmluvy a znalosť výšky platieb. Pri tomto východisku je zrejmé, že žalovaný vedel o tom, že úverovú zmluvu uzatvára s nedostatkami spôsobujúcimi, že úver je bezúročný a bez poplatkov, a bezdôvodné obohatenie, ktoré v dôsledku toho získal preto nemožno považovať za iné ako úmyselné. Žalobkyňa poukázala aj na to, že ako neprávnik nemohla mať pri podpise zmluvy vedomosť o jej nedostatkoch, a že spoliehala na profesionalitu žalovaného ako banky. Neobracala sa preto na nebankový subjekt. Záverom svojho vyjadrenia žalobkyňa poukazovala na nedostatok procesu uzatvárania úverovej zmluvy a na nepoužiteľnosť rozhodnutia NS SR sp. zn. 1Cdo/67/2011 na posudzovaný prípad, pretože v tam posudzovanom prípade platil sám žalobca dobrovoľne platbu na cudzí účet.

6. Odvolací súd preskúmal vec podľa § 378 a násl. CSP, bez nariadenia pojednávania odvolacieho súdu podľa § 385 ods. 1 CSP dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné v napadnutej časti podľa § 387 CSP potvrdiť ako vecne správne vo výroku, i keď z iných dôvodov.

7. Výrok I. o zastavení časti konania nebol odvolaním dotknutý, preto nebol predmetom odvolacieho konania a rozhodnutia o odvolaní.

8. Odvolací súd sa nestotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o nedostatku vecnej legitímácie žalovaného. Podľa ust. § 451 ods. 1 OZ kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Z uvedeného ustanovenia je zrejmé, že povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie je daná na strane toho, kto ho získal. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že bezdôvodné obohatenie vzniklo v dôsledku preplatenia dlhu z pohľadávky, ktorú mal ten kto sa bezdôvodne obohatil voči tomu na úkor koho sa obohatil, i keď táto pohľadávka bola po získaní bezdôvodného obohatenia postúpená. Postúpením pohľadávky sa prevádzajú práva jej veriteľa, v tomto prípade banky, no pri tu uplatnenom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia nevystupuje banka v pozícii veriteľa ale dlžníka. Na toto právne postavenie nemá postúpenie pohľadávky vplyv. Rovnako prípustnosť námietok proti pohľadávke aj po jej postúpení podľa ust. § 529 ods. 1 OZ nezakladá zmenu v osobe dlžníka z bezdôvodného obohatenia vzniknutého pri plnení na pohľadávku, ktorá je neskôr postúpená.

9. I keď bol nesprávny záver súdu prvej inštancie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, nebolo možné odvolaniu vyhovieť, pretože zamietnutie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia odôvodňovalo premlčanie tohto práva namietané žalovaným v konaní pred súdom prvej inštancie.

10. Podľa § 107 ods. 1 OZ právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

11. Podľa § 107 ods. 2 OZ najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

12. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré je uplatnené aj v tomto konaní, nemožno pre premlčanie priznať, ak uplynie čo i len jedna z lehôt stanovených v ust. § 107 ods. 1 a 2 OZ. Pre úspešné uplatnenie námietky premlčania tak postačuje, ak uplynie subjektívna premlčacia doba (§ 107 ods. 1 OZ), hoci objektívna premlčacia doba (§ 107 ods. 2 OZ) ešte neuplynula. Uvedené platí aj opačne. Preto v posudzovanom prípade postačuje pre konštatovanie premlčania uplynutie subjektívnej dvojročnej premlčacej doby, i keď by v čase začatia konania neuplynula trojročná alebo desaťročná objektívna premlčacia doba. Nie je preto dôvodná námietka žalobkyne o neuplynutí desaťročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 2 OZ.

13. Pre posúdenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby je významná skutočná vedomosť oprávneného o skutkových okolnostiach, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia. Právne posúdenie nie je významné (NS SR 1Cdo/67/2011). Odkaz na uvedené rozhodnutie uvádza odvolací súd na podporu všeobecného východiska o bezvýznamnosti právneho posúdenia a nie ako rozhodnutie v skutkovo identickej veci.

14. Pre nárok uplatnený titulom bezdôvodného plnenia nad rámec poskytnutej istiny úveru je teda podstatná len skutková vedomosť, a to dlžníka o obsahu zmluvy a vedomosť o rozsahu splácania úveru. Z ich existencie môže byť usudzované na vedomosť o bezdôvodnom obohatení.

15. Vedomosť o obsahu zmluvy je potrebné viazať k okamžiku podpisu zmluvy. Podpis predstavuje prejav súhlasu s písomným právnym úkonom. Ako prejav súhlasu teda logicky zahŕňa aj prejav znalosti obsahu.

16. Pre posúdenie okamžiku vzniku vedomosti úverového dlžníka o tom, že veriteľovi uhrádza platby nad rámec poskytnutej istiny je významné, kedy dlžník preukázateľne získa informácie, na základe ktorých si môže urobiť dostatočný úsudok o tom, že jeho platby titulom predmetnej úverovej zmluvy

presiahli v úhrne výšku istiny úveru poskytnutej zo strany veriteľa. Pokiaľ splátky úveru uhradza sám dlžník v jemu známej výške, je možné úsudok o okamžiku zaplataenia sumy zodpovedajúcej istine urobiť na základe jednoduchého matematického výpočtu. Preto sa dlžník musí dozvedieť o tom, že platí veriteľovi nad rámec poskytnutej istiny súčasne s okamžikom každej úhrady nad rámec poskytnutej istiny úveru. V danom prípade žalobkyňa namieta, že platby nerealizovala sama, ale boli realizované priamo žalovaným, ktorý si ich z účtu strhával, podľa žalobkyne svojvoľne. Realizovanie platieb na základe súhlasu s inkasom alebo trvalého príkazu, ako typicky realizované splácanie bankového úveru, však nepredstavuje svojvoľné konanie banky, pretože je naň daný súhlas majiteľa účtu vopred. To vrátane parametrov platieb. Súčasne sú informácie o takýchto pohyboch na účte majiteľovi účtu dostupné vo výpisoch alebo elektronicky. Z hľadiska vedomostí o realizovaných platbách sa teda nejedná o situáciu odlišnú od toho, keď splátky úveru uhradza sám dlžník v jemu známej výške.

17. Vedomosť o tom, že absencia zákonom stanovených náležitostí úverovej zmluvy má za následok, že poskytnutý úver je bezúročný a bez poplatkov, resp. že iné okolnosti zmluvy majú za následok, že úverová zmluva je neplatná, nie je pre posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby podľa § 107 OZ významná, pretože sa jedná o vedomosť o obsahu práva. Vedomosť o obsahu práva je ovládaná zásadou „Neznalosť práva neospravedlňuje.“ Znalosť práva sa u jeho adresátov nevyvratiteľne predpokladá a inak tomu nemôže byť ani v prípade posudzovania jeho znalosti ako východiska pre vedomosť o bezdôvodnom obohatení. Za okamžik vzniku skutočnej vedomosti o obsahu práva je potrebné považovať deň účinnosti právneho predpisu. Pre uvedenú zložku vedomia oprávneného o bezdôvodnom obohatení platí, že aj pri posudzovaní skutočnej vedomosti oprávneného o bezdôvodnom obohatení v zmysle § 107 ods. 1 OZ je potrebné vychádzať z normatívnych konštrukcií právnych domniek a nimi predpokladaný stav je potrebné považovať za daný aj z hľadiska skutočnej vedomosti oprávneného. V prípade právnej domnienky, akou je znalosť práva dokonca nevyvratiteľne. Preto pre vznik vedomosti o bezdôvodnom obohatení postačuje skutočná vedomosť o skutkových okolnostiach, z ktorých bezdôvodné obohatenie vyplýva a nie je potrebná vedomosť o obsahu práva (NS SR 1Cdo/67/2011).

18. Je potrebné sa stotožniť so žalobkyňou, že právne vzťahy súčasnosti sú nesmierne zložito konštruované aj pri realizovaní potrieb každodenného života a odvolaciemu súdu je zřejmý priepastný rozdiel medzi realitou skutočných znalostí o obsahu práva a jeho nevyvratiteľne predpokladanou znalosťou, zvlášť u laikov. Nenachádza však možnosť, ako toto základné pravidlo právneho poriadku neakceptovať v posudzovanom prípade a pokúšať sa určovať hranicu, ktoré právo je laik povinný poznať a ktoré nie.

19. Je potrebné uzavrieť, že otázku znalosti práva nemožno podrobiť skúmaniu z hľadiska skutočnej vedomosti, ale je zodpovedaná nevyvratiteľnou právnou domnienkou, že znalosť práva je u každého daná.

20. Odvolací súd sa stotožňuje so žalobkyňou, že rovnako ako na jej strane, tak aj na strane žalovaného je potrebné považovať za danú vedomosť o obsahu práva, obsahu zmluvy a vykonaných platbách. Aj žalovaný ako veriteľ z úveru teda musel vedieť, že okamihom platby nad rámec istiny úveru vzniká na jeho strane bezdôvodného obohatenie. Jeho vedomosť by bola jedným z predpokladov úmyselného bezdôvodného obohatenia, pri ktorom sa právo premlčuje v desaťročnej premlčacej dobe. Ako však bolo uvedené vyššie, postačuje pre premlčanie práva uplynutie tak subjektívnej ako aj objektívnej premlčacej doby. Prípadné neuplynutie desaťročnej premlčacej doby, na ktoré poukazuje žalobkyňa by preto v danom prípade nemalo vplyv na premlčanie práva a rozhodnutie súdu.

21. Pokiaľ sa s uvedeným princípom prezumpcie znalosti práva spojí vyššie uvedená jednoznačnosť znalosti o obsahu zmluvy preukázaná jej podpisom a jednoznačnosť znalosti o úhradách platieb na úver, nemožno prijať iný záver, ako ten, že vedomosť dlžníka o bezdôvodnom obohatení spočívajúcom v platbách na úroky a poplatky úveru, ktorý bol bezúročný a bez poplatkov v dôsledku sankcie zakotvanej v právnej úprave spotrebiteľských úverov, vzniká v zásade v okamihu platby dlžníka nad rámec poskytnutej istiny. Rovnaký právny záver prijal odvolací súd už v rozhodnutí sp. zn. 17Co/372/2015 zo dňa 27.4.2016 ako aj sp. zn. 17Co/315/2017 zo dňa 6.9.2017 a 17Co/263/2017 zo dňa 27.6.2018.

22. Vychádzajúc v posudzovanom prípade z nespornej skutočnosti, že posledná platba na úver bola vykonaná dňa 19.04.2013, je zřejmé, že dvojročná subjektívna premlčacia doba podľa ust. § 107 ods. 1 OZ ku dňu podania žaloby 19.04.2016 uplynula.

23. Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdil z iných právnych dôvodov ako vo výroku vecne správne.

24. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 CSP a § 257 CSP. Z dôvodu plného úspechu žalovaného by mu voči žalobkyňi patrilo

nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V odvolacom konaní mu však žiadne trovy nevznikli, preto ich náhradu odvolací súd nepriznal.

25. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolania musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).